

Departamento di Enseñansa Aruba

Eindtermen en examenprogramma Algemeen Voortgezet Onderwijs Aruba

**Vak: Bedrijfseconomie, ondernemerschap en
financiële zelfredzaamheid**
Leerweg: HAVO - VWO

Document nummer: 14B

Colofon

Dit document is een uitgave van Departamento di Enseñansa Aruba (DEA) voor het vak bedrijfseconomie op de havo en het vwo. Dit document is geldig vanaf augustus 2018. Het is toegestaan delen van de uitgave voor intern gebruik te kopiëren, mits de bron vermeld wordt.

Departamento di Enseñansa Aruba (DEA)
Afdeling Curriculum Ontwikkeling
Belgiëstraat 2
Tel: (+297) 5283400

Voorwoord

Voor u ligt het vernieuwde eindtermen en examenprogramma bedrijfseconomie voor de havo en het vwo.

Het eerste centrale examen voor de havo waar dit document naar verwijst, wordt in mei 2020 afgenomen en voor het vwo in mei 2021.

In het kader van de landsverordening van het voortgezet onderwijs (AB 1989 no. GT 103, laatstelijk gewijzigd 2011 no. 24 artikel 11e) dienen de eindtermen periodiek gereviseerd/gewijzigd te worden.

Inhoudsopgave

Colofon	3
Voorwoord	4
Inleiding	6
1. Overzicht van alle vakken van het avo	8
2. Wat houdt de vernieuwing in?	9
2.1 Vernieuwing van het vak M&O naar bedrijfseconomie.....	10
3. Het examen bedrijfseconomie havo-vwo	11
4. De eindtermen bedrijfseconomie havo.....	12
5. De eindtermen bedrijfseconomie vwo.....	16
Bijlage 1 Schema uit het rapport van de Commissie Boot	21

Inleiding

Dit document dat aan de Minister van Onderwijs aangeboden is, vormt de basis voor het examenprogramma.

Op 1 augustus 2018 wordt het vak management en organisatie (M&O) in de vierde klassen van havo en vwo vervangen door het vak 'bedrijfseconomie, ondernemerschap en financiële zelfredzaamheid' (hierna: bedrijfseconomie).

Het vak bedrijfseconomie dient:

- algemeen vormend te zijn;
- aan te sluiten bij het vak in het vervolgonderwijs als bijdrage aan de ontwikkeling van vaardigheden;
- de basis te zijn voor het opbouwen van een doorlopende leerlijn vanuit de onderbouw;
- enthousiasme en interesse voor het vak te kweken.

De landsverordening (AB 1989 no. GT 103, laatstelijk gewijzigd 2011 no. 24, artikel 11d, lid 1) onderscheidt de volgende profielen op het avo:

- natuurwetenschappen;
- mens en maatschappijwetenschappen;
- humaniora.

Een profiel voor de mavo/havo en het vwo bestaat uit drie onderdelen (AB 1989 no. GT 103, laatstelijk gewijzigd 2011 no. 24, zie artikel 11d, lid 2):

- een gemeenschappelijk deel dat gelijk is voor alle profielen van desbetreffende schoolsoort
- een profieldeel dat bestaat uit een verplicht deel en een keuze van of een combinatie van vakken
- een keuzedeel dat bestaat uit een vak binnen het gekozen profiel (limitatief) en een vak buiten het gekozen profiel (vrije deel)

In de profielen Mens en Maatschappijwetenschappen en Humaniora kan het vak bedrijfseconomie als een keuzedeel binnen het gekozen profiel zijn (limitatief).

In de andere profielen kan het vak bedrijfseconomie een keuzedeel buiten het gekozen profiel zijn (het vrije deel)

Voor het vak bedrijfseconomie wordt het in Nederland ontwikkelde centrale examen afgenomen. De eindtermen zijn integraal overgenomen uit het vernieuwde examenprogramma voor het vak bedrijfseconomie in Nederland. (Zie www.examenblad.nl).

Het eerste centraal examen voor de havo waar dit document naar verwijst wordt in mei 2020 afgenomen en voor het vwo in mei 2021.

Leeswijzer

In hoofdstuk 1 van dit document staat een overzicht van de vakken die in het avo worden aangeboden met daarbij de aanduiding van herkomst van het centraal examen. Hoofdstuk 2 betreft de visie achter de vernieuwing in het onderwijs in het algemeen en vervolgens ook in het bedrijfseconomie.

Hoofdstuk 3 geeft een overzicht van de domeinen en de verdeling van het centraal examen en het schoolexamen. Hoofdstuk 4 bevat de eindtermen die de kandidaat aan het einde van de havo dient te beheersen. Hoofdstuk 5 bevat de eindtermen die de kandidaat aan het einde van het vwo dient te beheersen.

1. Overzicht van alle vakken van het avo

Onderstaand tabel bevat een overzicht van alle vakken die aangeboden worden op de mavo, de havo en het vwo op Aruba. Tevens staat vermeld waar de eindtermen en het examenprogramma van afkomstig is.

Tabel 1.1 Eindtermen en examenprogramma's

Overzicht van de vakken en eindtermen & examenprogramma's				
Vakken		De eindtermen zijn afkomstig uit		
		mavo	havo	vwo
1	Nederlandse taal en literatuur	AUA	NL	NL
2	Papiamentse taal en cultuur	AUA	AUA	AUA
3	Moderne Vreemde talen en literatuur (Engelse, Spaanse, Franse taal en literatuur)	-	NL(Engelse, Spaanse, Franse taal en literatuur)	NL(Engelse, Spaanse, Franse taal en literatuur)
3A	Moderne Vreemde taal: Engels	NL [vmbo-GT/TL]	-	-
3B	Moderne Vreemde taal: Spaans	AUA	-	-
4	Rekenen	NL [vmbo-GT/TL]	NL	NL
5	Lichamelijke Opvoeding	AUA	AUA	AUA
6	CKV (gemeenschappelijk deel)	AUA	AUA	AUA
7	Wiskunde	NL [vmbo-GT/TL]	-	-
7A	Wiskunde A	-	NL	NL
7B	Wiskunde B	-	NL	NL
7C	Wiskunde C	-	-	NL
7D	Wiskunde D	-	NL	NL
8	Biologie	NL [vmbo-GT/TL]	NL	NL
9	Natuurkunde/NaSk1	NL [vmbo-GT/TL]	NL	NL
10	Scheikunde/NaSk2	NL [vmbo-GT/TL]	NL	NL
11	Geschiedenis	AUA	AUA	AUA
12	Aardrijkskunde	AUA	AUA	AUA
13	Economie	AUA	NL	NL
14A	Bedrijfskunde	AUA	-	-
14B	Bedrijfseconomie	-	NL	NL
15	I&S/ Maatschappijleer	-	AUA	AUA
16	Kunstvak/CKV profieldeel	AUA	AUA	AUA
17	Filosofie	-	NL	NL
18	Informatica	-	NL	NL

2. Wat houdt de vernieuwing in?

Voor de vormgeving van het onderwijs op Aruba, ook het avo, worden er verschillende belangrijke documenten gebruikt als uitgangspunt. In 2007 werd het Nationaal Onderwijs Plan, bekend als NOP, gepubliceerd. Dit onderwijsplan geeft richting aan de vorming van de leerlingen als burger in onze samenleving. Een ander belangrijk document dat als uitgangspunt voor dit type onderwijs dient, is het strategisch plan 'Aruba 2025'. Ook de internationale richtlijnen voor onderwijs van UNESCO geven vorm aan ons onderwijs.

De NOP heeft als visie:

'Een wereldlijke burger die verantwoordelijk en tevreden is, die voor het leven leert en bijdraagt aan de kwaliteit van het leven in zijn gemeenschap'.

De leerling dient vaardigheden, kennis en attitude te bezitten zoals: kritisch en probleemoplossend denken, effectief communiceren, werken in een team, flexibiliteit en creativiteit tonen en initiatieven nemen.

Het strategisch plan 'Aruba 2025' streeft naar een multiculturele samenleving, waarin de burgers in harmonie samenleven, met een hoge levenskwaliteit en het verlangen om oprecht samen te werken aan een duurzame ontwikkeling voor komende generaties. In dit proces heeft onderwijs een sturende rol, namelijk door het levenslang leren ofwel Lifelong Learning te stimuleren. Door Lifelong Learning worden de talenten en mogelijkheden van de mens optimaal ontwikkeld. Lifelong Learning is een continu proces dat individuen stimuleert en in staat stelt om alle nodige kennis, waarden, vaardigheden en begrippen aan te leren.

Artikel 26 van de Universele Verklaring van de Rechten van de mens (1948) stelt dat iedereen recht heeft op onderwijs, evenals het recht op goede voeding of op een dak boven je hoofd. Volgens UNESCO is onderwijs niet alleen een recht, maar een toegang tot ontwikkeling. Onderwijs opent deuren en geeft mogelijkheden en vrijheden. Onderwijs draagt bij aan het bevorderen van vrede, democratie, economische groei, verbeteren van gezondheid en het terugdringen van armoede. Het uiteindelijke doel van Education for All (EFA) is duurzame ontwikkeling. De vier pijlers van het onderwijs zijn: leren om te weten, leren doen, leren samenleven en leren te zijn. Deze vier pijlers vormen een geïntegreerd geheel, als aanvulling op en versterking van elkaar. Onderwijs is immers een totale ervaring.

Gezien de hierboven beschreven visies kan kort samengevat worden dat het Arubaanse onderwijs een bijdrage moet leveren aan het vormen van:

- een wereldburger: iemand die goed kan communiceren, die snapt en weet wat er om zich heen in de wereld gebeurt, die kan omgaan met technologie en die om kan gaan met veranderingen;
- een verantwoordelijke burger: iemand die met een taak begint en ook afrondt, die bereid is om de consequenties te dragen, die in zijn doen en laten rekening houdt met zichzelf, met anderen en de natuur, en die zijn mening kan verantwoorden met goede informatie en naar de mening van een ander kan luisteren;
- een tevreden burger: iemand die zelfverzekerd is, die een positief zelfbeeld heeft en zichzelf en anderen waardeert;
- een Lifelong Learner: iemand die leergierig is, die altijd meer wil weten en die zich verder wil ontwikkelen;
- iemand die bijdraagt zowel aan de kwaliteit van het leven als aan een duurzame samenleving.

2.1 Vernieuwing van het vak M&O naar bedrijfseconomie

Vanuit de confrontatie tussen de gewenste maatschappelijke en pedagogische doelen en de te verwachte ontwikkelingen enerzijds en de inventarisatie van de bestaande vormgeving en beleving van het vak M&O anderzijds, is gekomen tot een vernieuwde positionering en invulling van het vak. Ook de missie van het vak, de conceptuele structuur van het vak(programma) en uiteindelijk ook de naam van het vak bleken voor aanscherping en verbetering vatbaar.

Het onderwijs heeft de taak om de leerlingen naast kennis en vaardigheden, zelfredzaamheid en bedrijfsmatig handelen te leren in snelle veranderende omstandigheden. Zelfredzaamheid en ondernemerschap vereisen dat de leerling op een productieve manier kan omgaan met informatie. Informatietechnologie is in deze snel veranderende samenleving niet meer weg te denken en is daarom onmisbaar voor de moderne toepassingen binnen het vak 'bedrijfseconomie, ondernemerschap en financiële zelfredzaamheid' (hierna: bedrijfseconomie).

Het nieuwe vak bedrijfseconomie is nadrukkelijk een algemeen vormend vak, waarbij het perspectief van de leerling voorop staat als toekomstige werknemer, als zelfstandige ondernemer maar ook als aspirant-ondernemer of als privépersoon die staat voor belangrijke financiële beslissingen in zijn of haar verdere loopbaan. Zo speelt het nieuwe programma in op de zelfredzaamheid, het ondernemerschap en meer in het algemeen op de belevingswereld van de leerling.

Het nieuwe vak Bedrijfseconomie heeft een meer geïntegreerde programmastructuur vergeleken met M&O, waardoor er een grotere samenhang is. Bij de vernieuwing en actualisering van het vak gaat men in op het leerproces van de toekomstige beroepsbeoefenaar en/of entrepreneur. Een benadering 'van persoon tot rechtspersoon' spoort de toekomstige beroepsbeoefenaar aan om een actieve en leidende rol in te nemen en participatie aan het bedrijfsleven in te beelden. De leerstof stimuleert het ondernemerschap van de jongeren en maakt hen vertrouwd met wat een organisatie of activiteit succesvol maakt.

Naast handelsrekenen en bedrijfsadministratie komen ook onderwerpen aan bod op het gebied van rechtsvormen van commerciële en niet- commerciële ondernemingen, personeelsbeleid, wijzen van financiële vastlegging en het berekenen van bedrijfsresultaten. Daarbij spelen de nieuwe eindtermen in op zelfredzaamheid, ondernemerschap en het functioneren van organisaties.

Verschil in de eindtermen havo en vwo

Er is een bepaalde mate van overeenkomst tussen de eindtermen voor havo en voor vwo. Bij de havo is gekozen voor de pragmatische insteek van de startende ondernemer en is een aantal technieken om kosten en winst te berekenen, weggelaten. De benadering in het vwo is wetenschappelijker, met meer aandacht voor theorie- en conceptvorming. Van de vwo-kandidaat wordt meer rekenwerk gevraagd, waarbij hij ook een verklaring of toelichting moet geven. Verder zijn er tussen havo en vwo op tweeërlei gebied verschillen:

- dezelfde onderwerpen, maar voor vwo handelingswerkwoorden van hogere denkvaardigheden;
- dezelfde onderwerpen, maar met verdieping.

3. Het examen bedrijfseconomie havo-vwo

Het examen bestaat uit een centraal examen en schoolexamens.

Het centraal examen bestaat uitsluitend uit een centraal schriftelijk deel.
De zitting bij dit centraal schriftelijk examen duurt 210 minuten.

Het schoolexamen kan uit de volgende onderdelen bestaan

- schriftelijke toetsen
- mondelinge toetsen
- praktische opdrachten: elk profiel heeft een praktische opdracht als schoolexamen.

Het examen voor het van bedrijfseconomie heeft betrekking op de volgende domeinen:

- A Vaardigheden
- B Van persoon naar rechtspersoon
- C Interne organisatie en personeelsbeleid
- D Investeren en financieren
- E Marketing
- F Financieel beleid
- G Verslaggeving
- H Keuze-onderwerpen

Het centraal examen over de (sub)domeinen A, B, C2, D2, E2, F en G.

Het schoolexamen heeft betrekking op de domeinen A, B, en:

- de domeinen en subdomeinen waarop het centraal examen geen betrekking heeft;
- indien het bevoegd gezag daarvoor kiest: een of meer domeinen of subdomeinen waarop het centraal examen betrekking heeft;
- indien het bevoegd gezag daarvoor kiest: andere vakonderdelen, die per kandidaat kunnen verschillen.

Een tabel met een overzicht van de CE-SE verdeling voor de in Nederland ontwikkelde centrale examens is te vinden in de 'Syllabus' (www.examenblad.nl).

Omschrijving van de examenstof voor de vakken waarvan de examens uit Nederland afkomstig zijn

Voor de vakken, waarvan het centraal examen uit Nederland afkomstig zijn, staat de omschrijving van het CE-deel van het examenprogramma Nederland in een syllabus. Naast een beschrijving van de exameneisen die voor een centraal examen gelden, kan de syllabus verdere informatie bevatten over het centraal examen zoals beoordeling, de aard van toetsing en zitting van de examens. Een syllabus wordt elk examenjaar opnieuw opgesteld. Jaarlijks dienen alle betrokkenen in september op examenblad.nl gekeken te worden of er eventuele aanpassingen ingevoerd zijn.

De omschrijving van het SE-deel staat in de handreiking en is te vinden op de website van de SLO.

4. De eindtermen bedrijfseconomie havo

De eindtermen zijn per domein en subdomeinen uitgewerkt.

Bedrijfseconomie – havo	
Domein A: Algemene vaardigheden	
Subdomein	Eindtermen
A1 Informatie-vaardigheden gebruiken	1. De kandidaat kan doelgericht informatie zoeken, interpreteren, selecteren en verwerken.
A2 Communiceren	2. De kandidaat kan adequaat schriftelijk, mondeling en digitaal in het publieke domein communiceren over onderwerpen uit het desbetreffende vakgebied.
A3 Reflecteren op leren	3. De kandidaat kan bij het verwerven van vakkennis en vakvaardigheden reflecteren op eigen belangstelling, motivatie en leerproces.
A4 Studie en beroep	4. De kandidaat kan aangeven op welke wijze bedrijfseconomische en organisatorische kennis in studie en beroep wordt gebruikt en kan mede op basis daarvan zijn belangstelling voor studies en beroepen onder woorden brengen.
A5 Onderzoeken	5. De kandidaat kan in contexten onderzoek op basis van vraagstellingen uitvoeren en conclusies trekken uit de onderzoeksresultaten. De kandidaat maakt daarbij gebruik van consistente redeneringen en relevante rekenkundige en wiskundige vaardigheden.

Bedrijfseconomie – havo	
Domein A: Vakspecifieke vaardigheden	
Subdomein	Eindtermen
A6 Benaderingswijzen	6. De kandidaat kan relevante bedrijfseconomische en organisatorische aspecten van een probleem herkennen, zowel binnen een organisatie als in het persoonlijk leven.
	7. De kandidaat kan bij de oplossing van een bedrijfseconomisch of organisatorisch probleem een bedrijfseconomische denkwijze gebruiken.

Bedrijfseconomie – havo

Domein A: Vakspecifieke vaardigheden

Subdomein	Eindtermen
Vervolg A6 Benaderingswijzen	<p>8. De kandidaat kan bij veel voorkomende vraagstukken binnen een organisatie op het gebied van:</p> <ul style="list-style-type: none"> – de interne organisatie en personeelsbeleid – de investeringen en financiering – het marketingbeleid – het financieel beheer – de verslaggeving <p>De bedrijfseconomische en organisatorische dimensie vanuit het perspectief van het management toepassen en analyseren.</p> <p>9. De kandidaat kan bedrijfseconomische en organisatorische perspectieven en daaruit voortvloeiende belangen onderkennen van de diverse betrokkenen bij de organisatie.</p> <p>10. De kandidaat kan:</p> <ul style="list-style-type: none"> – bedrijfseconomische werkwijzen toepassen; – bedrijfseconomische begrippen gebruiken; – bedrijfseconomische grootheden gebruiken; – bedrijfseconomische relaties analyseren.

Bedrijfseconomie – havo

Domein B: Van persoon naar rechtspersoon

Subdomein	Eindtermen
B1 Persoonlijke financiële zelfredzaamheid	11. De kandidaat kan vraagstukken met persoonlijke financiële consequenties herkennen en (financieel) onderbouwde keuzes maken.
B2 De oprichting van een eenmanszaak	12. De kandidaat kan het proces voor en rond de oprichting van een eenmanszaak beschrijven en in de rol van ondernemer toepassen.
B3 Van eenmanszaak naar rechtspersoon	13. De kandidaat kan de belangrijkste kenmerken van verschillende rechtsvormen beschrijven.
B4 Perspectief op de organisatie	14. De kandidaat kan de plaats van de organisatie in de maatschappij beschrijven.

Bedrijfseconomie – havo
Domein C: Interne organisatie en personeelsbeleid

Subdomein	Eindtermen
C1 Interne organisatie	15. De kandidaat kan de interne organisatie (inclusief de taken van het management en de stijlen van leiderschap) van een organisatie beschrijven en deze relateren aan de doelstelling en aard van de organisatie.
C2 Personeelsbeleid	16. De kandidaat kan personeelsbeleid/HRM beschrijven en daarbij de relatie leggen met de doelstelling en de aard van de organisatie.

Bedrijfseconomie – havo
Domein D: Investeren en financieren

Subdomein	Eindtermen
D1 Investeren	17. De kandidaat kan bij een investeringsvraagstuk beschrijven welke gegevens relevant zijn, vaststellen of een investering economisch zinvol is en hierbij verschillende investeringsselectiemethoden toepassen en analyseren.
D2 Financiering	18. De kandidaat kan vanuit het perspectief van een organisatie de werking van de vermogensmarkt beschrijven.
	19. De kandidaat kan in de context van een financieringsvraagstuk de redenen voor het aantrekken van verschillende types vermogen onderscheiden.
	20. De kandidaat kan onderkennen welke risico's financiering met vreemd vermogen met zich meebrengt.

Bedrijfseconomie – havo
Domein E: Marketing

Subdomein	Eindtermen
E1 Doel en organisatie van marketingactiviteiten	21. De kandidaat kan marketing beschrijven met het oog op de te onderscheiden doelgroepen.
E2 Marketingbeleid	22. De kandidaat kan het marketingbeleid van een organisatie beschrijven.

Bedrijfseconomie – havo
Domein F: Financieel beleid

Subdomein	Eindtermen
F1 Vastleggen van financiële en niet-financiële informatie	23. De kandidaat kan financiële feiten inventariseren en verwerken tot financiële overzichten.
	24. De kandidaat kan financiële en niet-financiële informatie onderscheiden en het belang van beide uitleggen voor het besturen van de organisatie.
F2 Kosten- en winstvraagstukken	25. De kandidaat kan voor een dienstverlenende onderneming de verschillende kostensoorten onderscheiden, de winst bepalen en verschillen verklaren.

Bedrijfseconomie – havo
Domein G: Verslaggeving

Subdomein	Eindtermen
G1 Verslaggeving	26. De kandidaat kan de jaarrekening van een eenvoudige organisatie (zoals een MKB-bedrijf) interpreteren en uitleggen.

Bedrijfseconomie – havo
Domein H: Keuze-onderwerpen

Subdomein	Eindtermen
---	---

5. De eindtermen bedrijfseconomie vwo

De eindtermen zijn per domein en subdomeinen uitgewerkt.

Bedrijfseconomie – vwo	
Domein A: Algemene vaardigheden	
Subdomein	Eindtermen
A1 Informatie-vaardigheden gebruiken	1. De kandidaat kan doelgericht informatie zoeken, interpreteren, selecteren en verwerken.
A2 Communiceren	2. De kandidaat kan adequaat schriftelijk, mondeling en digitaal in het publieke domein communiceren over onderwerpen uit het desbetreffende vakgebied.
A3 Reflecteren op leren	3. De kandidaat kan bij het verwerven van vakkennis en vakvaardigheden reflecteren op eigen belangstelling, motivatie en leerproces.
A4 Studie en beroep	4. De kandidaat kan aangeven op welke wijze bedrijfseconomische en organisatorische kennis in studie en beroep wordt gebruikt en kan mede op basis daarvan zijn belangstelling voor studies en beroepen onder woorden brengen.
A5 Onderzoeken	5. De kandidaat kan in gespecificeerde contexten onderzoek op basis van vraagstellingen uitvoeren en conclusies trekken uit de onderzoeksresultaten. De kandidaat maakt daarbij gebruik van consistente redeneringen en relevante rekenkundige en wiskundige vaardigheden.

Bedrijfseconomie – vwo	
Domein A: Vakspecifieke vaardigheden	
Subdomein	Eindtermen
A6 Benaderingswijzen	6. De kandidaat kan relevante bedrijfseconomische en organisatorische aspecten van een probleem herkennen, zowel binnen een organisatie als in het persoonlijk leven.
	7. De kandidaat kan bij de oplossing van een bedrijfseconomisch of organisatorisch probleem een bedrijfseconomische denkwijze gebruiken.

Bedrijfseconomie – vwo

Domein A: Vakspecifieke vaardigheden

Subdomein	Eindtermen
Vervolg A6 Benaderingswijzen	<p>8. De kandidaat kan bij veel voorkomende vraagstukken binnen een organisatie op het gebied van:</p> <ul style="list-style-type: none"> – de interne organisatie en personeelsbeleid – de investeringen en financiering – het marketingbeleid – het financieel beheer – de verslaggeving <p>De bedrijfseconomische en organisatorische dimensie vanuit het perspectief van het management toepassen en analyseren.</p> <p>9. De kandidaat kan bedrijfseconomische en organisatorische perspectieven en daaruit voortvloeiende belangen onderkennen van de diverse betrokkenen bij de organisatie.</p> <p>10. De kandidaat kan:</p> <ul style="list-style-type: none"> – bedrijfseconomische werkwijzen toepassen; – bedrijfseconomische begrippen gebruiken; – bedrijfseconomische grootheden gebruiken; – bedrijfseconomische relaties analyseren.

Bedrijfseconomie – vwo

Domein B: Van persoon naar rechtspersoon

Subdomein	Eindtermen
B1 Persoonlijke financiële zelfredzaamheid	11. De kandidaat kan vraagstukken met persoonlijke financiële consequenties herkennen en analyseren en (financieel) onderbouwde keuzes maken.
B2 De oprichting van een eenmanszaak	12. De kandidaat kan het proces voor en rond de oprichting van een eenmanszaak beschrijven, in de rol van ondernemer toepassen en analyseren.
B3 Van eenmanszaak naar rechtspersoon	13. De kandidaat kan de belangrijkste kenmerken van verschillende rechtsvormen beschrijven.
B4 Perspectief op de organisatie	14. De kandidaat kan de rol en plaats van de organisatie in de maatschappij beschrijven.

Bedrijfseconomie – vwo

Domein C: Interne organisatie en personeelsbeleid

Subdomein	Eindtermen
C1 Interne organisatie	15. De kandidaat kan de interne organisatie (inclusief de taken van het management en de stijlen van leiderschap) van een organisatie beschrijven en deze relateren aan de doelstelling en aard van de organisatie.
	16. De kandidaat kan de interne organisatie beschrijven en verklaren aan de hand van de belangrijkste historische en hedendaagse organisatietheorieën.
C2 Personeelsbeleid	17. De kandidaat kan personeelsbeleid/HRM beschrijven en daarbij de relatie leggen met de doelstelling en de aard van de organisatie.

Bedrijfseconomie – vwo

Domein D: Investeren en financieren

Subdomein	Eindtermen
D1 Investeren	18. De kandidaat kan bij een investeringsvraagstuk beschrijven welke gegevens relevant zijn, vaststellen of een investering economisch zinvol is en hierbij verschillende investeringsselectiemethoden toepassen en analyseren.
	19. De kandidaat kan bij een investeringsvraagstuk de relatie leggen tussen risico en geëist rendement.
D2 Financiering	20. De kandidaat kan vanuit het perspectief van een organisatie de werking van de vermogensmarkt beschrijven.
	21. De kandidaat kan in de context van een financieringsvraagstuk de redenen voor het aantrekken van verschillende types vermogen onderscheiden.
	22. De kandidaat kan aangeven welke invloed de wijze van financieren heeft op het risico en geëist rendement van het eigen en vreemd vermogen.

Bedrijfseconomie – vwo Domein E: Marketing	
Subdomein	Eindtermen
E1 Doel en organisatie van marketingactiviteiten	23. De kandidaat kan de relatie tussen marketing en de klantwaardepropositie van de organisatie beschrijven en analyseren.
	24. De kandidaat kan marketing beschrijven en analyseren met het oog op de te onderscheiden doelgroepen.
E2 Marketingbeleid	25. 25. De kandidaat kan het marketingbeleid van een organisatie beschrijven, analyseren en alternatieven op hoofdpunten afwegen.
E3 Marketing vanuit het perspectief van de consument en de samenleving	26. De kandidaat kan marketing en marketinguitingen vanuit het perspectief van de consument herkennen, beschrijven en analyseren op psychologische effecten. Hij kan deze effecten op ethische aspecten evalueren.
	27. De kandidaat kan de rol die marketing in de samenleving speelt beschrijven en analyseren.

Bedrijfseconomie – vwo Domein F: Financieel beleid	
Subdomein	Eindtermen
F1 Vastleggen van financiële en niet-financiële informatie	28. 28. De kandidaat kan financiële feiten inventariseren en verwerken tot financiële overzichten.
	29. 29. De kandidaat kan financiële en niet-financiële informatie onderscheiden en het belang van beide uitleggen voor het besturen van de organisatie.
F2 Kosten- en winstvraagstukken en beheermaatregelen	30. De kandidaat kan met behulp van diverse methoden de kostprijs berekenen en de verkoopprijs vaststellen.
	31. De kandidaat kan voor een niet-industriële organisatie de voorcalculatorische en de nacalculatorische resultatenrekening opstellen, verschillen verklaren en passende beheermaatregelen afleiden.

Bedrijfseconomie – vwo
Domein G: Verslaggeving

Subdomein	Eindtermen
G1 Verslaggeving	32. De kandidaat kan de jaarrekening van een organisatie (zoals een MKB-bedrijf) analyseren en evalueren.

Bedrijfseconomie – vwo
Domein H: Keuze-onderwerpen

Subdomein	Eindtermen
---	---

Bijlage 1 Schema uit het rapport van de Commissie Boot

Bedrijfseconomie

